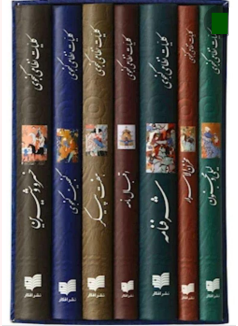

درس ششم

پرورده عشق

کنایه اغراق آمیز

استعاره

تشبیه

کنایه

مجنون

مشهور، نامی

رها کردن، قطع امید کردن

دلسوزی

و همدلی با مجنون

توسل به خدادند

موجب رهایی و

برطرف شدن مشکلات است

کنایه

آماده حرکت شد

مجاز

دل

مشهور شدن
شده چون مه لیلی زیبای لیلی
در شیفگی تمام تر گشت

چون رایت عشق آن جهاگیر
هر روز خنیده نام تر گشت

قید
درماند پدر به کار او سخت جناس

نهاد

برداشتند دل ز کار او بخت

هر یک شده چاره ساز با او

خویشان همه در نیاز با او

سخن گفتند
در چاره گری زبان کشیدند

بچاگی ورا چو دیدند

مشکل و درد مجنون
کنایه
کز کعبه گشاده گردد این در

گفتند به اتفاق یک سر

مخرب زمین و آسمان اوست

حاجت که جمله جهان اوست مجاز

اشتر طلبید و محمل آراست

چون موسم حج رسید، برخاست

بنشانند چو ماه در یکی مه

فرزند عزیز را به صد جهد

چون کعبه نهاد حلقه در گوش

آد سوی کعبه، سینه پر جوش

تشبیه

کنایه

اظهار بندگی

کنایه

با اشتیاق و اضطراب

عاشق تر از این کنم که هستم

گرچه ز شراب عشق مستم

شناسه

مفعول

مخفف فعل هستم

کارگاه متن پژوهی

قلمرو زبانی

۱ معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

■ جهد برتوست و بر خدا توفیق زانکه توفیق و جهد هست رفیق سنایی

■ خنیده به گیتی به مهر و وفا ز اهریمنی دور و دور از جفا فردوسی

۲ سال گذشته خواندیم که در شیوه بلاغی، جای اجزای کلام در جمله، تغییر می کند،

اما در متن آموزشی، مطابق با شیوه عادی و نوشتار معیار، نهاد در آغاز جمله و فعل در پایان آن قرار می گیرد.

■ اکنون اجزای بیت زیر را مطابق زبان معیار مرتب کنید.

گفتند به اتفاق یکسر کز کعبه گشاده گردد این در

۳ در بیت‌های زیر، نقش «م» را بررسی کنید.

الف) دریاب که مبتلای عشقم آزاد کن از بالای عشقم

ب) پرورده عشق شد سرشتم جز عشق مباد سرنوشتم

قلمرو ادبی

۱ شاعران، در سرودن منظومه‌های داستانی، غالباً از قالب «مثنوی» بهره می گیرند؛

مهم ترین دلیل آن را بنویسید.

۲ هریک از بیت های زیر را از نظر کاربرد آرایه های ادبی بررسی کنید.

- چون رایت عشق آن جهان گیر شد چون مه لیلی آسمان گیر
- برداشته دل ز کار او، بخت درماند پدر به کار او سخت

۳ در بیت زیر، شاعر چگونه از تشبیه برای خلق کنایه بهره گرفته است؟
آمد سوی کعبه، سینه پر جوش چون کعبه نهاد حلقه در گوش

قلمرو فکری

۱ معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

حاجت گه جمله جهان اوست محراب زمین و آسمان اوست

۲ در بیت های هفدهم و بیستم، کدام ویژگی های «مجنون» بارز است؟

۳ بر مبنای درس و با توجه به بیت های زیر، تحلیلی از سیر فکری پدر مجنون ارائه دهید.

■ عشق بازی، کار بیکاران بُود عاقلش با کار بیکاران چه کار؟

نعمت الله ولی

■ از سر تعمیر دل بگذر که معماران عشق روز اول، رنگ این ویرانه، ویران ریختند

بیدل

۴ مفهوم بیت زیر را با نگرش خویشانِ مجنون و چاره سازی آنها مقایسه کنید.

■ یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش بگذار که دل حل بکند مسئله ها را

محمدعلی بهمنی

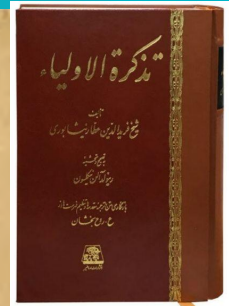
۵

www.my-dars.ir

گنج حکمت مردان واقعی

عارف قرن سوم

یکی از کوه لُکام به زیارت «سَری سَقَطی» آمد. سلام کرد و گفت: «فلان پیر از کوه لُکام تو را سلام ^{به}گفت.»
سَری گفت: «وی در کوه ساکن شده است؟ بس کاری نباشد. مرد باید در میان بازار مشغول تواند بود، چنان که یک لحظه از حق تعالی غایب نشود.»
عارف همیشه در حضور است تذکرة الاولیا، عطار

انسان بزرگ و عارف واقعی ضمن پرداختن به امور زندگی و معاشرت با مردم

همیشه به یاد خداست و هیچگاه از او غافل نیست

www.my-dars.ir